

Mgr lic. Maciej Bołkowiec

Rozprawa doktorska

KONCEPCJA „RACJONALNOŚCI POSZERZONEJ”

I JEJ TEOLOGICZNO-ANTROPOLOGICZNE

IMPLIKACJE W MYŚLI

JÓZEFA RATZINGERA/BENEDYKTA XVI

Streszczenie

Głównym celem pracy jest analiza Ratzingerowskiej koncepcji „poszerzenia” racjonalności” która sugeruje, że rozum pozbawiony światła wiary jest zubożony, ograniczony i poniekąd sprzeczny właściwą sobie naturą. Zarówno wiara jak i rozum są Bożym darem w człowieku i nie są sobie sprzeczne, ale wzajemnie się uzupełniają i ubogacają, w związku z czym, człowiek może dojść do właściwej prawdy o sobie i o świecie jedynie w perspektywie Jezusa Chrystusa, który jest Słowem, przez które wszystko się stało (por. J 1, 1-3).

W pierwszym rozdziale pracy skupiono uwagę na kwestie antropologiczne w nauczaniu J. Ratzingera / Benedykta XVI, podkreślając szczególną rolę nie tylko prawdy ale i właściwego jej rozumienia w świetle Bożego objawienia. Próba zdefiniowania czym ona właściwie jest, stała się przyczynkiem do dyskusji, która odbyła się między J. Ratzingerem a Jürgenem Habermasem w 2004 roku.

W drugim rozdziale autor przedstawia dostrzegany przez Papieża szeroki kontekst kulturowy, który przyczynił się do wyraźnego „ograniczenia” rozumu. Przeanalizowana została problematyka pozytywizmu i jego kulturowego piętna, a także wskazano na to, co jeszcze przyczyniło się do tego, że rozum zaczął kwestionować istnienie Boga i wiarę w niego, przybierając w ostateczności postać ateizmu i antyteizmu, który nie tylko zakładał brak wiary w Boga, ale otwarcie deklarował chęć walki z tymi, którzy do takiej wiary się przyznają.

Trzeci rozdział, opierając się na tzw. przemówieniach akademickich z okresu pontyfikatu Benedykta XVI, przybliży samą koncepcję „poszerzenia racjonalności” proponowaną przez J. Ratzingera, a polegającą na potrójnym przejściu: od wiedzy do mądrości, od rozumu do wiary oraz od poznania intelektualnego do etycznego. Jednocześnie idea „poszerzenia racjonalności” przywraca właściwą perspektywę dla współczesnego uniwersytetu i wyznacza naukom teologicznym zadanie integrowania całości wiedzy.

Czwarty rozdział prezentuje wnioski płynące dla teologii fundamentalnej z analizy Ratzingerowskiej koncepcji „racjonalności poszerzonej”. Idea ta, nie jest jedynie teoretyczna, ale posiada silny oddźwięk praktyczny, gdyż to dzięki niej – zdaniem Papieża – może być dziś prowadzony i właściwie rozumiany dialog zarówno z osobami z wierzącymi jak i z niewierzącymi.

THE CONCEPT OF "EXTENDED RATIONALITY"
AND ITS THEOLOGICAL-ANTHROPOLOGICAL IMPLICATIONS
IN THE THOUGHT OF
JOSEPH RATZINGER/BENEDICT XVI

Summary

The main goal of the work is to analyze Ratzinger's concept of „extending of rationality” which suggests that reason, devoid of the light of faith, is impoverished, limited and somewhat contradictory in nature. Both faith and reason are God's gift in man and are not contradictory, but complement and enrich each other, therefore, man can come to the right truth about himself and the world only in the perspective of Jesus Christ, who is the Word through whom all things were made (cf. Jn 1: 1-3).

The first chapter of the work focuses on anthropological issues in the teaching of J. Ratzinger/Benedict XVI, emphasizing the special role of not only the truth but also its proper understanding in the light of God's revelation. The attempt to define what it actually is became

a contribution to the discussion that took place between J. Ratzinger and Jürgen Habermas in 2004.

In the second chapter, the author presents the broad cultural context perceived by the Pope, which contributed to a clear „limitation” of reason. The issues of positivism and its cultural stigma were analyzed, as well as what else contributed to the fact that reason began to question the existence of God and faith in him, ultimately taking the form of atheism and antitheism, which not only assumed the lack of faith in God, but they openly declared their will to fight those who profess such faith.

The third chapter, based on the so-called academic speeches from the pontificate of Benedict XVI, introduces the very concept of „extending of rationality” proposed by J. Ratzinger, and consisting in a triple transition: from knowledge to wisdom, from reason to faith and from intellectual to ethical cognition. At the same time, the idea of „extending of rationality” restores the proper perspective to the contemporary university and assigns theological sciences the task of integrating the totality of knowledge.

The fourth chapter presents the conclusions for fundamental theology from the analysis of Ratzinger's concept of „extended rationality”. This idea is not only theoretical, but has a strong practical response, because it is thanks to it – according to the Pope – that today a dialogue with both believers and non-believers can be conducted and properly understood.